

Z A P I S N I K
sa 64. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore,
održane 27. juna 2016. godine

Sjednica je počela u 10 sati.

Sjednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovali članovi/ice Odbora: mr Branka Tanasijević, Žana Filipović, Nikola Gegaj i Ljerka Dragičević.

Saglasno članu 65 stav 2 Poslovnika Skupštine, sjednici je prisustvovala poslanica Maida Bešlić.

Sjednici su prisustvovali/e: Igor Vučinić, načelnik Direkcije za zaštitu rizičnih grupa u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Billjana Pejović, načelnica Odjeljenja za pitanje rodne ravnopravnosti i Tatjana Anđelić, saradnica u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, Fana Delija, izvršna koordinatorka Centra za romske inicijative i Barbara Rotovnik, savjetnica za vladavinu prava i evropske integracije u Delegaciji EU u Crnoj Gori.

Rad sjednice pratili/e su predstavnici/e medija.

Za sjednicu je, jednoglasno, utvrđen sljedeći

D N E V N I R E D:

1. Strategija zaštite od nasilja u porodici 2016-2020. sa Akcionim planom za navedeni period;
2. Informacija o sprovođenju Strategije zaštite od nasilja u porodici za 2014. godinu;
3. Smjernice za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica.
4. Tekuća pitanja

Prije prelaska na rad po utvrđenom dnevnom redu, Odbor je usvojio zapisnik sa 62. sjednice Odbora.

Prva tačka - Strategija zaštite od nasilja u porodici 2016-2020. sa Akcionim planom za navedeni period

Načelnik Direkcije za zaštitu rizičnih grupa Igor Vučinić informisao je članove/ice Odbora da je Vlada Crne Gore, u decembru 2015. godine, donijela Strategiju zaštite od nasilja u porodici 2016-2020, s Akcionim planom za navedeni period, koju je pripremila Ministarstvo rada i socijalnog staranja. Ovaj dokument predstavlja nastavak strateškog pristupa pitanjima od značaja za zaštitu od nasilja u porodici, koji je otpočeo izradom i primjenom Strategije zaštite od nasilja u porodici 2011-2015. Pravni osnov za izradu Strategije su propisi Crne Gore, prije svega Zakon o zaštiti od nasilja u porodici i Krivični zakonik, kao i ratifikovane međunarodne konvencije – Konvencija SE o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija), Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW), Konvencija UN o pravima djeteta i druge. Ovo je takođe dio obaveza u okviru poglavlja 23, 24 i 19. Izazovi u narednom strateškom periodu prepoznati su u četiri oblasti - *Pravna zaštita*, gdje je potrebno zaokružiti pravni okvir i obezbijediti punu zaštitu prava žrtava u postupcima pred pravosudnim organima, uključujući efikasnu i blagovremenu besplatnu pravnu pomoć, zaštitu prava i privatnosti žrtava prilikom svjedočenja, naročito kada su u pitanju djeca, efikasnu primjenu zaštitnih mjera, kao i smanjenje rizika od ponavljanja i pojačavanja nasilja. *Prevenција i društvene vrijednosti*, gdje se suočavamo sa dvostrukim izazovom – s jedne strane, tu je nedovoljno razvijena svijest opšte populacije o značaju rodne jednakosti i nenasilja kao društvenih vrijednosti, a sa druge, kod profesionalaca koji rade u ovoj oblasti nije razvijena svijest o rodno zasnovanom nasilju i važnosti

pristupa u kome je žrtva u centru pažnje. *Zaštita i podrška kroz institucije*, koja se mora adresirati na više nivoa, prije svega kroz razvoj institucija koje mogu pružiti adekvatnu zaštitu žrtvama, zatim kroz razvoj administrativnih i ljudskih kapaciteta za sprovođenje zakona, kao i kroz razvoj partnerstva sa ostalim sektorima – prije svega nevladinim organizacijama, a takođe i sa poslovnim sektorom. *Multidisciplinarni pristup, efikasna koordinacija i nadzor nad sprovođenjem zakona*. Problem nasilja je veoma kompleksan i mora se odvijati kroz precizno strukturiranu i koordiniranu saradnju svih nadležnih institucija i pravosuđa, kao i kroz efikasan nadzor nad sprovođenjem zakona. *Strategijom su definisani ciljevi*, kojima se želi postići sljedeće - Prvi cilj odnosi se na usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa Konvencijom SE o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija). U okviru drugog cilja, žele se postići poboljšani stručni kapaciteti i multidisciplinarni pristup u sprovođenju propisa iz oblasti zaštite od nasilja u porodici. Predviđeno je sprovođenje deset opsežnih mjera kako bi se uspostavila bolja koordinacija rada između institucija, uključujući prikupljanje i razmjenu podataka. Sa druge strane, mjerama se želi postići standardizovanje procedura za rad profesionalaca, kroz kontinuiranu obuku i nadzor nad njihovim radom, kako bi pomoć koju pružaju bila brza, efikasna, prilagođena okolnostima i ličnim karakteristikama žrtve. Treći cilj je povećan nivo javne svijesti o nasilju nad ženama i nasilju u porodici, koji bi na kraju strateškog perioda trebalo da se ogleda kroz povećan nivo informisanosti i znanja javnosti o uzrocima, rasprostranjenosti i posljedicama nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i postojećim mehanizmima zaštite od nasilja. Kroz sedam mjera u okviru četvrtog cilja želi se uspostaviti poboljšani sistem institucionalne zaštite od nasilja u porodici. Mjere podrazumijevaju unapređenje postojećih servisa opšte i specijalizovane podrške kako bi se uskladili sa standardima koje propisuje Konvencija SE o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i Konvencijom UN o pravima djeteta i Konvencijom o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena. Sljedećim ciljem želi se postići unaprijeđen pristup pravdi i pravna zaštita od nasilja u porodici, što će se ogledati kroz sprovođenje efektivnih mjera zaštite i podrške žrtvama i svjedocima u postupcima pred istražnim i pravosudnim organima. Igor Vučinić informisao je članove/ice Odbora da je Vlada, u aprilu 2016. godine, donijela Odluku o obrazovanju Koordinacionog odbora za koordinaciju, sprovođenje, praćenje i procjenu politika i mjera za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom SE o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Članove ovog tijela čine predstavnici svih relevantnih institucija. Predsjednik Koordinacionog odbora je potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar za informaciono društvo i telekomunikacije Vujica Lazović.

U raspravi su kroz pitanja i komentare učestvovali/e: predsjednica Odbora Nada Drobnjak, izvršna koordinatorka Centra za romske inicijative - Nikšić Fana Delija i načelnik Direkcije za zaštitu rizičnih grupa Igor Vučinić.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak naglasila je važnost ovog dokumenta, koji je metodološki dobro urađen, sa dobro postavljenim vremenskim okvirom za realizaciju planiranih aktivnosti. Tokom diskusije, od predstavnika predlagača zatražila je odgovor na pitanja - da li je Ministarstvo zdravlja pristupilo izradi nacionalnog programa psihosocijalnog tretmana za učiniocima nasilja nad ženama i nasilja u porodici, a Ministarstvo unutrašnjih poslova izradi uputstva za postupanje i procesuiranje slučajeva prisilnih brakova u romskim i egipćanskim zajednicama za potrebe policije, centara za socijalni rad, škola, sudova i domova zdravlja. Pitanja su postavljena iz razloga što su navedena ministarstva označena kao nosioci aktivnosti, a rok za njihovu realizaciju je drugi kvartal 2016. godine. Kao partneri u izradi nacionalnog programa označeni su pored Ministarstva rada i socijalnog staranja, nevladine i međunarodne organizacije, a za izradu uputstva četiri ministarstva, nevladine i međunarodne organizacije. Uz osvrt na informaciju o obrazovanju Koordinacionog odbora i njegov sastav, naglasila je da u njegovom radu treba da učestvuje i predstavnik/ca Odbora za rodnu ravnopravnost, koji je kao značajan institucionalni mehanizam za zaštitu prava žena dao snažan doprinos u promovisanju Konvencije SE o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulska konvencija).

Izvršna koordinatorka Centra za romske inicijative Fana Delija istakla je važnost donošenja uputstva za postupanje i procesuiranje slučajeva prisilnih brakova u romskim i egipćanskim

zajednicama i informisala članove/ice Odbora da je Centar za romske inicijative, uz podršku UNICEF-a, iskazao spremnost za saradnju sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, kao nosiocem te aktivnosti.

Načelnik Direkcije za zaštitu rizičnih grupa Igor Vučinić je saopštio da Kancelarija za borbu protiv trgovine ljudima intenzivno sprovodi Sporazum o međusobnoj saradnji u oblasti borbe protiv trgovine ljudima, kao i da Ministarstvo rada i socijalnog staranja svojim aktivnostima doprinosi multidisciplinarnom pristupu i podizanju svijesti o zabrani prisilnih i dječjih brakova, saraduje sa nevladinim organizacijama i nadležnim institucijama. U vezi sa konkretnim pitanjima koja je postavila predsjednica Odbora, saopštio je da će Odbor naknadno biti informisan o izradi akata za čiju izradu su zaduženi Ministarstvo zdravlja i Ministarstvo unutrašnjih poslova. Predlog predsjednice za učešće u radu Koordinacionog odbora, smatra opravdanim i o ishodu tog zahtjeva Odbor će, takođe, biti naknadno obaviješten.

Po završenoj raspravi, predsjednica Odbora je konstatovala da je Odbor razmotrio Strategiju zaštite od nasilja u porodici 2016-2020. sa Akcionim planom za navedeni period i da će pratiti njegovu primjenu.

Druga tačka - Informacija o sprovođenju Strategije zaštite od nasilja u porodici za 2014. godinu

Načelnik Direkcije za zaštitu rizičnih grupa Igor Vučinić informisao je članove/ice Odbora da je Vlada Crne Gore, 2015. godine, usvojila Informaciju o sprovođenju Strategije zaštite od nasilja u porodici za 2014. godinu, da Informacija sadrži pregled mjera i aktivnosti predviđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2014. godinu i da su pored aktivnosti državnih organa i institucija predstavljene i aktivnosti nevladinih organizacija koje se bave zaštitom od nasilja u porodici, bez obzira da li su rađene u partnerskoj saradnji sa državnim organima ili samostalno, kao i da će šira javnost na osnovu podataka sadržanih u Informaciji imati uvid o napretku koji se odnosi na žrve nasilja u porodici u 2014. godini. U izradi Informacije učestvovala je međuresorna radna grupa, u čijem sastavu se pored predstavnika relevantnih ministarstava nalaze i predstavnici nevladinog sektora, koji se bave problemom nasilja u porodici.

Tokom uvodnog izlaganja, saopštio je da je Vlada Crne Gore, u februaru 2014. godine, usvojila Izvještaj o implementaciji Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorišćavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarot konvencija). Izradom ovog izvještaja se pristupilo ispunjavanju međunarodnih obaveza koje proističu iz ratifikacije ove konvencije (obaveza izvještavanja). Vlada je, u novembru 2014. godine utvrdila Predlog zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja, koji je Skupština Crne Gore usvojila u junu 2015.godine. Ovim zakonom propisano je da se, radi zaštite i pomoći žrtvama krivičnih djela nasilja izvršenih sa umišljajem, novčana naknada štete obezbjeđuje u budžetu Crne Gore. Primjena ovog zakona počće danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Vlada Crne Gore predlagač je Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, koji je usvojila Skupština Crne Gore, na sjednici održanoj u martu 2015. godine. Dopunom člana 13 stav 4 Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, žrtvama nasilja u porodici iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici sada je omogućeno da budu prepoznati kao privilegovani korisnici prava na besplatnu pravnu pomoć, na isti način kao i žrtvama krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici i trgovina ljudima. Ministarstvo rada i socijalnog staranja, u saradnji sa Evropskom komisijom organizovalo je, u februaru 2015. godine, ekspertsku misiju, koja je uradila procjenu kapaciteta skloništa za žrtve nasilja, dala detaljan izvještaj i preporuke. Ministarstvo rada i socijalnog staranja je shodno preuzetim obavezama iz Akcionog plana za pregovaračko poglavlje 23 kao i mjerama iz Strategije za sprečavanje nasilja u porodici 2011-2015 sprovelo aktivnosti na uspostavljanju jedinstvene nacionalne SOS linije za pomoć žrtvama nasilja u porodici, kroz partnerski odnos sa Kancelarijom UNDP-a, Delegacijom EU u Crnoj Gori i NVO „SOS telefon za žrtve nasilja u porodici – Nikšić“ koji implementiraju projekat. U međuvremenu, od usvajanja ove informacije, jedinstvena nacionalna, besplatna SOS linija za pomoć žrtvama nasilja u porodici počela je sa radom septembra 2015.godine i do kraja marta 2016. godine upućeno je preko 2000 poziva. Ovo je za sada projekat koji traje sedam mjeseci, a u nastavku će se finansiranje ovog servisa obezbijediti iz državnih budžetskih sredstava. Tokom 2014. godine realizovane

su aktivnosti za uspostavljanje jedinstvene baze podataka o žrtvama nasilja u porodici u okviru Projekta „Socijalni karton - Informacioni sistem socijalnog staranja“ kroz umrežavanje baza podataka Uprave policije, suda i tužilaštva. Realizacija prve faze ovog projekta završena je u planiranom roku, pa je Informacioni sistem socijalnog staranja (ISSS) u funkcionalnom radu od januara 2015.godine. U okviru kampanje „16 dana aktivizma u borbi protiv nasilja nad ženama“ realizovano je više aktivnosti koje se odnose na prevenciju nasilja nad ženama. Aktivnosti se organizuju na državnom i lokalnom nivou, u cilju podizanja svijesti o ovom negativnom fenomenu i upoznavanja javnosti sa zakonodavnim okvirom. U toku 2014. godine realizovano je i niz istraživanja o percepcijama građana o nasilju kako bi se uočile tendencije u promjenama mišljenja shodno aktivnostima koje se realizuju. Polazeći od navedenog, Igor Vučinić je naglasio da preduzete aktivnosti, kao i podaci kojima raspolaže Ministarstvo rada i socijalnog staranja, ukazuju na činjenicu da problem nasilja postaje sve vidljiviji. Uvođenjem novih metoda u rad centara za socijalni rad, koje su olakšale detekciju slučajeva zlostavljanja, edukacijom osoblja i osnaženoj intersektorskoj saradnji povećava se broj lica kojima je potrebna pomoć, a očekivati je da će ovaj broj i dalje biti u porastu.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak istakla je činjenicu da su Informacijom obuhvaćene i aktivnosti Odbora za rodnu ravnopravnost, povodom obilježavanja 25. novembra – Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. Na tematskoj sjednici Odbora predstavljeno je Mišljenje o uticaju potvrđene Konvencije SE o sprečavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici na zakonske propise u Crnoj Gori, koje su, na inicijativu Odbora, uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori, sačinili eksperti ODIHR-a iz Varšave. Publikaciju „Zaštita od nasilja u porodici – moja prava“ podržao je Politički klub žena za borbu protiv nasilja u porodici, Centar za ženska prava i Doma zdravlja u Danilovgradu. Ova publikacija je nastala sa ciljem da se javnost upozna sa problemom nasilja u porodici, pravima žrtava tog nasilja i obavezama države u suzbijanju i sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

Nakon diskusije, predsjednica je konstatovala da se Odbor upoznao sa Informacijom o sprovođenju Strategije zaštite od nasilja u porodici za 2014. godinu, da je napredak na polju zaštite od nasilja u porodici vidljiv, ali da i dalje treba raditi na podizanju svijesti javnosti, kao i da će Odbor u narednom periodu organizovati tematsku sjednicu posvećenu izvještavanju medija o slučajevima nasilja.

Treća tačka - Smjernice za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica,

Načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti Biljana Pejović informisala je članove/ice Odbora da je Vlada Crne Gore, u decembru 2015. godine, donijela Smjernice za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica, koje je dostavilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Vlada Crne Gore, kroz usvajanje ovog dokumenta, naglašava potrebu da se pojavi nasilja u porodici kao i svakog oblika rodno zasnovanog nasilja dodatno posveti pažnja kroz jačanje međuinstitucionalne saradnje, saradnje sa nevladinim organizacijama i lokalnim zajednicama. U ovom dokumentu dat je prikaz stanja i aktivnosti koje se sprovode u cilju sprečavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u Crnoj Gori, od strane relevantnih institucija i određenih nevladinih organizacija. Takođe dat je statistički pregled o slučajevima nasilja koji je dobijen od strane relevantnih institucija i nevladinih organizacija. Za potrebe izrade ovog dokumenta, a sa ciljem njegovog višeg kvaliteta i želje da se na jednom mjestu sakupe najrazličitiji podaci o nasilju nad ženama i nasilju u porodici, izrađen je upitnik koji je poslat svim lokalnim institucijama i nevladinim organizacijama koje se bave fenomenom nasilja u svakoj od crnogorskih opština. U ovom dokumentu navedeni su podaci za opštinu Bar, jer je ova opština dostavila najobuhvatnije podatke. Svi podaci koji su dati pokazali su da je neophodno preduzimati dalje strateške mjere za osiguranje prevencije nasilja, kako nasilja u porodici, tako i nasilja nad ženama u širem smislu, te obezbijediti kvalitetne, djelotvorne i kredibilne mehanizme zaštite žrtava nasilja i efikasnog gonjenja počinitelaca u cilju smanjenja tolerancije nasilja kako od strane pojedinaca, bilo da su počinioci ili žrtve, relevantnih institucija, tako i od društva u cjelini. U skladu sa tim date su relevantne smjernice za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica, u cilju sprečavanja, suzbijanja i zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Ono što se

izdvaja kao prioritetno je: nastaviti sa jačanjem svijesti o nasilju kao društveno neprihvatljivom ponašanju, ukazivati na neophodnost prepoznavanja nasilja, njegove jasne definicije, kao i da takvi oblici ponašanja moraju biti sankcionisani, s obzirom da je nasilničko ponašanje uvijek neopravdano i sopstveni izlog onoga koji ga vrši. Takođe, neophodno je nastaviti sa jačanjem uloge institucija koje su dužne zaštititi žrtve nasilja i pružiti im podršku, naročito na lokalnom nivou. Lokalne zajednice treba da budu nosioci ovih aktivnosti u saradnji sa relevantnim institucijama, kao i sa nevladinim organizacijama koje imaju višegodišnje iskustvo u pružanju zaštite žrtvama nasilja. Dat je i niz drugih preporuka - da je neophodno kontinuirano vršiti specijalističke treninge za voditelje slučaja za zaposlene u Centrima za socijalni rad, policiji, zdravstvene radnike, sudije i tužioce, predstavnike svih institucija u opštinama; neopodno je na aktivan način u sve aktivnosti, naročito edukativne, uključiti medije, sa ciljem da odgovorno izvještavaju o rodno zasnovanom nasilju; kreirati edukativne programe o prevenciji i eliminisanju nasilja u porodici i njihovo inkorporiranje u sve nivoe školskog sistema; vršnjačka edukacija u osnovnim i srednjim školama u kontinuitetu; jačati kapacitete multidisciplinarnih timova, i učiniti ih vidljivim; kontinuirano vršiti istraživanje o rasprostranjenosti nasilja nad ženama u Crnoj Gori itd. Tokom izlaganja Biljana Pejović je saopštila da je Evropska komisija u Izvještaju o napretku za 2014. godinu ocijenila da nivo nasilja u porodici, kao i nasilja nad ženama uopšte, ostaje zabrinjavajuća pojava u crnogorskom društvu. S tim u vezi, izrazila je uvjerenje da se ovim dokumentom doprinosi poboljšanju navedenog problema.

Doprinos raspravi kroz pitanja i komentare dale su: predsjednica i članica Odbora Nada Drobnjak i Žana Filipović, izvršna koordinatorka Centra za romske inicijative Fana Delija, načelnik Direkcije za zaštitu rizičnih grupa Igor Vučinić i načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti Biljana Pejović.

Nakon rasprave, predsjednica Odbora konstatovala je da se Odbor upoznao sa Smjernicama za jačanje međuinstitucionalne saradnje, nevladinih organizacija i lokalnih zajednica, i izražava očekivanje da će Odjeljenje za poslove rodne ravnopravnosti Ministarstva za ljudska i manjinska prava, u narednom periodu uraditi analizu realizovanih mjera i aktivnosti kako bi se vidio stepen ispunjenosti datih smjernica.

Četvrta tačka –Tekuća pitanja

Predsjednica je informisala Odbor da je 23. juna prisustvovala okruglom stolu na temu „Ostvarivanje prava na naknadu štete žrtava krivičnih djela nasilja u Crnoj Gori“, koji je organizovala NVO „Centar za ženska prava“, u okviru projekta „Balkans ACT (Against Crime of Trafficking) Now“, koji podržava Evropska unija u okviru Partnerskog programa za organizacije civilnog društva. Skup je organizovan u cilju prezentacije Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o naknadi štete žrtvama krivičnih djela nasilja. Na otvaranju su govorili/e: predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore Vesna Medenica, šef Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori i izvršna direktorka NVO „Centar za ženska prava“ Maja Raičević. Radna grupa koja je pripremala nacrt ovog zakona zahvalila je Odboru za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, koji je uz podršku Misije OEBS-a izradio analizu zakonskog okvira o naknadi štete žrtvama krivičnih djela u Crnoj Gori.

Sjednica je završena u 11 sati i 30 minuta.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković,s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA
Nada Drobnjak,s.r.

